

Ο π. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΑΙ Η ΕΝΟΡΙΑ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΕΡΙΣΣΟΥ

*Ὁμιλία τῆς Καθηγουμένης τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Κοσμᾶ Αἰτωλοῦ,
Μαριάμ Μοναχῆς*

Σεβασμιώτατε, πολυσέβαστέ μας π. Ἐμμανουήλ, σεβαστοί Πατέρες, ἀγαπητοί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί.

Καλεσμένοι ὅλοι ἀπόψε ἀπό τόν Ἅγιο Νικόλαο ἔχουμε τήν εὐκαιρία, ἀλλά καί τήν εὐλογία νά θυμηθοῦμε τήν ἱστορία τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου καί ὅσοι τόν ἔζησαν ἐκ θεμελίων καί νά μᾶς μεταφέρουν τίς ἐμπειρίες τους.

Κυρίως ὅμως συγκεντρωθήκαμε γιά νά τιμήσουμε τόν κτίτορα αὐτοῦ τοῦ Ναοῦ π. Ἐμμανουήλ, καθὼς καί τούς συνεργάτες του.

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νά ἀναφερθῶ στήν προσωπική μου γνωριμία μέ τόν π. Ἐμμανουήλ ἀπό τήν ἐνοριακή ζωή τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Διορίστηκα στό Γυμνάσιο τῆς Στρατονίκης τό 1990 καί πολύ σύντομα πήραμε μετάθεση μαζί μέ τήν τότε συνάδελφο τῶν Ἀγγλικῶν Πην. Κιούρη στό Λύκειο Ἱερισσοῦ. Ἡ τότε «συνάδελφος» εἶναι ἡ ἀδελφή Φιλοθέη, μέ τήν ὁποία εἶχαμε Πνευματικό τόν νῦν Γέροντά μας π. Χρυσόστομο καί ξεκινήσαμε τό Μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ μαζί καί μέ τήν ἀδ. Ὀλυμπιάδα.

Στήν Ἱερισσό ἀρχικά ἀνήκαμε ὅλοι στήν Ἐνορία τῆς Παναγίας καί, ὅταν δημιουργήθηκε ἡ ἐνορία τοῦ Ἁγίου Νικολάου, εἶχαμε τήν εὐλογία καί τή χαρά νά ἀνήκουμε σ' αὐτήν. Ἔτσι συνδεθήκαμε μέ τόν ἱερέα τῆς Ἐνορίας, τόν παπα-Μανώλη.

Εἶχαμε τήν εὐκαιρία νά τόν γνωρίσουμε ἀπό κοντά καί νά διαπιστώσουμε τόν χαρακτήρα καί τίς ἀρετές του.

Τί νά πρωτοθυμηθεῖ κανεῖς ἀπό ἐκεῖνα τά βιώματα!

Τόν θυμόμαστε πάντα πιστό στό καθῆκον του καί συνεπέστατο στήν ὥρα του, στίς ὑποχρεώσεις του· πάντα, ὅ,τι καιρό κι ἄν εἶχε. Μέ κρύο, μέ ἀέρα, μέ βροχή. Νύχτα ἀκόμη ἐρχόταν στόν Ναό νά ἀνάψει τά καντηλάκια γιά τήν Ἀκολουθία.

Μετά τήν γνωριμία μας, ὅταν στήν Ἀθήνα συνάντησα κάποιον Γέροντα γνωστό τῆς οἰκογενείας μου, ὁ ὁποῖος γνώριζε τόν π. Ἐμμανουήλ μέ ρώτησε:

- Γνώρισες τούς ἱερεῖς τῆς περιοχῆς;

- *Ναί*, τοῦ εἶπα.

- *Ξεχώρισες κάποιον;*

Συνέχισε.

- *Ναί*, τόν παπα-Μανώλη, εἶπα ἀμέσως.

- *Γιατί τόν παπα-Μανώλη; Έκανε δῆθεν ἀδιάφορα, Ἀφοῦ ὑπάρχουν καί πιά μορφωμένοι, μέ πτυχία, μέ..., μέ... Δέν μποροῦσα νά τοῦ ἐξηγήσω τί συμβαίνει καί γιατί. Ἡ καρδιά μου ξεχείλιζε ἀπό συγκίνηση, ἀλλά δέν εὔρισκα λόγια νά ἐξηγήσω.*

- *Θά σοῦ πῶ ἐγώ τό γιατί, μοῦ λέει. Γιατί εἶναι ταπεινός. Εἶδες πῶς κολλᾶνε οἱ ἄνθρωποι πάνω του, ὅπως οἱ μέλισσες στό μέλι; Εἶναι ὁ χαρακτήρας του, πού τούς προσελκύει ὅλους.*

Θυμόμαστε τά κατανυκτικότερα Σαρανταλείτουργα τῶν Χριστουγέννων στόν ὑπόγειο Ναό. Ἐρχόμασταν νύχτα, καί ἐνῶ ὅλη σχεδόν ἡ Ἱερισσός ἦταν κατασκότεινη καί κοιμόταν, ὅταν κατεβαίναμε στόν Ναό μέ τό γλυκό φῶς τῶν καντηλιῶν καί τίς ὁμορφες ψαλμωδίες ὅλων τῶν γυναικῶν –γιατί τίς εἶχε ὀργανώσει ὁ πατήρ μέ τίς μουσικές του γνώσεις- νοιώθαμε δέος καί κατάνυξη. Αὐτό ὀφειλόταν κυρίως στόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο λειτουργοῦσε ὁ π. Ἐμμανουήλ. Ταπεινά, κατανυκτικά, γλυκά μέ δέος καί φόβο Θεοῦ. Οἱ λειτουργίες αὐτές μᾶς μετέφεραν σέ ἄλλες ἐποχές. Νομίζαμε ὅτι βρισκόμασταν στίς κατακόμβες τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων. Ἐκεῖ πού ὑπῆρχε ἡ συμμετοχή ὅλων τῶν πιστῶν, ἡ ἀπλότητα, ἡ ταπεινότητα. Καί μετά ξεκινούσε ἡ ἡμέρα μας γεμάτη εὐλογία καί χάρι. Ἡ εὐλογία τῆς Θ. Λειτουργίας, καθῶς καί οἱ προσευχές καί ἡ ἀγάπη τοῦ παπα-Μανώλη μᾶς ἀκολουθοῦσαν. Δέν εἶναι ὑπερβολή νά ποῦμε ὅτι ζοῦσαμε ἐν ὄνειρο καί στά Σαρανταλείτουργα καί στίς Ἀκολουθίες τῆς Μ. Σαρακοστής, πρὶν τό Σχολεῖο. Μερικές φορές ἡ ἀδ. Φιλοθέη ἔσκυβε καί μοῦ ἔλεγε ψιθυριστά καί μέ ἀπορία, γιά νά μὴν ἀκούσουν οἱ ἄλλοι συνάδελφοι - ἡμασταν ἀκόμη στό Λύκειο Ἱερισσοῦ: *Τί εἶναι αὐτό πού ζοῦμε; Πῶς ἐξηγεῖται;* Καί αὐτή ἡ εὐλογία περνοῦσε καί στήν τάξη καί στοὺς μαθητές ἀκόμη.

Θυμόμαστε τούς Ἐσπερινούς τοῦ Σαββάτου. Ὁ παπα-Μανώλης ἦταν καντηλανάφτης, ἱερέας καί ψάλτης ταυτόχρονα. Ἐψαλλε τά τροπάρια καθαρά ἀποδίδοντας τό νόημα –πάντα στόν ἦχο βέβαια- καί ἀκούγοντάς τα ἐμεῖς νομίζαμε ὅτι ἔχουμε τό Μηναῖο μπροστά μας καί τά βλέπουμε. Ὅταν ἔκανε εἴσοδο καί ταυτόχρονα ἔψαλλε τό «ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ...» τό μέταλλο τῆς κατακάθαρης φωνῆς του ἠχοῦσε σέ ὅλον τόν Ναό. Ἀκόμη καί σήμερα πολλές φορές, ὅταν τό ἀκούω, μέσα στ' αὐτιά μου ἠγεῖ ἡ φωνή τοῦ παπα-Μανώλη.

Καί τήν Κυριακή ἡ Θ. Λειτουργία πάντα στόν ἦχο τῆς ἐβδομάδος μέ τάξη καί ἡρεμία. Δέν τόν εἶδαμε ποτέ νά θυμώνει, νά μαλώνει ἢ νά κάνει παρατηρήσεις. Τόν εἶδαμε καί τόν ἀκούσαμε νά παρακινεῖ, νά συμβουλεύει, νά παρακαλεῖ, νά κλαίει. Μερικές φορές, ὅταν γινόταν θόρυβος στή Θ. Λειτουργία, γιά νά μᾶς σταματήσει, τί ἔκανε; Ἄλλαζε ἦχο καί ἔψαλλε λίγο πιά δυνατά. Ἐμεῖς, ἀκόμη καί ὅσοι δέν ξέραμε μουσικά, ξαφνιαζόμασταν μέ τό διαφορετικό. Ἔτσι προσήλκυε τήν προσοχή μας, ἠσυχάζαμε καί συνέχιζε κανονικά. Πράγματι εἶναι

νά άπορεϊ κανείς μέ τούς τρόπους πού μηχανευόταν ή ταπεινώση και ή άγάπη του, για νά φέρει σέ τάξη τό έκκλησίασμα. Πολλές φορές άκούγαμε νά λέει τίς ευχές μέ τρεμάμενη φωνή από συγκίνηση, ένῶ έτρεχαν τά δάκρυα. Παραδινόταν στον Θεό «άνευ όρων», χωρίς θέλημα.

Μᾶς έλεγε: «Όταν είμαι μπροστά στην Άγία τράπεζα λέω· Χριστέ μου, είμαι ένα ζυμάρι στά χέρια Σου. Πάρε Έσύ και πλάσε με όπως θέλεις». Ή άλλες φορές μᾶς έλεγε ότι, όταν λειτουργούσε, ήταν τόση ή συγκίνηση και ή άγάπη του για τον Χριστό, πού έλεγε: «Χριστέ μου, τώρα πάρε με. Έδῶ πού βρίσκομαι. Μπροστά στο Θυσιαστήριό Σου».

Ή άγάπη από τον Χριστό περνούσε και στους άνθρώπους, σέ όλους χωρίς εξαίρεση, τούς ένορίτες του, όλους τούς χριστιανούς άκόμη και τούς έχθρούς του. Ή άγωνία του ήταν μεγάλη για αυτούς πού είχαν προσχωρήσει στους χιλιαστές.

Αυτό όμως πού μᾶς συνέδεσε περισσότερο ήταν οί επισκέψεις στά σπίτια μας. Όχι μόνο για Άγιασμό, Ευχέλαιο ή «ύψωμα», όπως συνηθίζουν στην Ίερισσό, αλλά και από πατρικό ένδιαφέρον. Έρχόταν άπλά, ταπεινά, ήρεμα, χωρίς νά βιάζεται –παρά τίς πολλές του ύποχρεώσεις- και κάναμε πολύ ώφέλιμες συζητήσεις. Άλλο χάρισμα αυτό. Δέν θά έλεγε κάτι περιττό. Πάντα τά ώφέλιμα, πάντα τά ψυχωφελή. Μιλούσε και νόμιζες ότι διάβαζες Γεροντικό. Τότε μάθαμε τή ζωή του, πώς άγάπησε τά μουσικά, πώς τά έμαθε. Γνωρίσαμε από τίς παραστατικές άφηγήσεις του τον Χρυσόστομο Γιαλούρη Μητροπολίτη Χίου και άλλες μορφές πού έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη ζωή. Τόν δάσκαλό του στά μουσικά. Ό λόγος του ήταν και ήθογραφικός. Περιέγραφε στίς άφηγήσεις του χαρακτηρισ μέσα από τούς όποιους μας δίδασκε. Άκόμη έχω σαν παράδειγμα τήν έπιμονή, τήν μεθοδικότητα και τήν άυστηρότητα –μέ τήν καλή έννοια- του δασκάλου του τής Βυζαντινής Μουσικής.

Στό πρόσωπό του εύρισκε κανείς τον έφημέριο, αλλά και τον στοργικό πατέρα πού μέ τήν άγάπη του μᾶς άγκάλιαζε όλους. Ταπεινός, πρᾶος και πολύ εύσυγκίνητος. Ή συγκίνηση του αυτή πολλές φορές έκδηλώνόταν όχι μόνο στίς Άκολουθίες, αλλά και στίς συζητήσεις.

Έτσι σιγά-σιγά και χωρίς έμεις νά τό καταλαβαίνουμε, παράλληλα μέ τον Ναό του Άγίου Νικολάου οίκοδομούμε ο παπα-Μανώλης και τον Ναό τής ψυχής μας.

Υπάρχει ένα πολύ ώραίο τρίτομο έργο του Γ. Σωφρονίου, πού λέγεται «Οίκοδομώντας τον Ναό του Θεού μέσα μας και στους άδελφούς μας». Αυτό άκριβώς έκανε ο παπα-Μανώλης. Έργαζόταν σέ τρία πεδία. Οίκοδομούσε τον Ναό του Άγίου Νικολάου, οίκοδομούσε τον Ναό μέσα του, αλλά οίκοδομούσε και τούς Ναούς τής ψυχής μας. Και στον Ναό του Άγίου Νικολάου είχε μέν πολλές

δυσκολίες και πειρασμούς, διότι φυσικό ἦταν νά φθονήσει ὁ Διάβολος, ἀλλά τά ἄψυχα ὑλικά δέν ἀντιδροῦν καί ὅπως θέλεις τά οἰκοδομεῖς. Σέ μᾶς τούς ἀνθρώπους ὅμως δέν συμβαίνει τό ἴδιο. Προσπαθοῦσε νά οἰκοδομήσει ὁ παπα-Μανώλης, ὅπως καί κάθε πνευματικός καί Γέροντας, κι ἐμεῖς μέ τά πάθη, μέ τά ἐλαττώματα, μέ τίς ἀδυναμίες μας τόν ἐμποδίζαμε. Ἐκεῖνος ὅμως μέ ὑπομονή, μέ ταπείνωση, μέ ἀγάπη καί κυρίως μέ τό ἴδιο τό παράδειγμά του μᾶς οἰκοδομοῦσε.

Ἦταν αὐτή ἡ πνευματική φροντίδα ἦταν γιά μᾶς τίς ἀδελφές μιά προεργασία γιά τό Μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ.

Οἱ Ἅγιοι δέν κάνουν λάθη καί ὁ Ἅγιος Νικόλαος ἤξερε νά διαλέξει τό πῶς κατάλληλο πρόσωπο, γιά νά οἰκοδομήσει τόν Ναό του, ἀλλά καί ὅλους ἐμᾶς, τούς ἔμψυχους Ναούς τοῦ Θεοῦ.

Προσευχή μας εἶναι ὁ Κύριος καί ὁ Ἅγιος Νικόλαος νά τοῦ ἀνταποδώσουν γιά ὅ,τι μᾶς προσέφερε ὁ π. Ἐμμανουήλ.